

Αρείου Πάγου 84/2011 (Β2, ΠΟΛΙΤΙΚΕΣ)

Πηγή: <http://www.areiospagos.gr/>

Περίληψη:

Καταγγελία συμβάσεως εργασίας. Αναιτιωδώς. Πότε είναι καταχρηστική. Στοιχεία αγωγής με την οποία ζητείται η αναγνώριση της ακυρότητας της καταγγελίας, που οφείλεται σε εμπάθεια ή λόγους εκδίκησης. Νομική αοριστία. Πως ελέγχεται (αρ 1,8 και 14 του άρθρου 559 του Κ ΠολΔ). Αναιρείται απόφαση του Εφετείου που έκρινε τη σχετική αγωγή ως μη νόμιμη.

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ ΤΟΥ ΑΡΕΙΟΥ ΠΑΓΟΥ

Β2' Πολιτικό Τμήμα

ΣΥΓΚΡΟΤΗΘΗΚΕ από τους Δικαστές: Μίμη Γραμματικούδη, Αντιπρόεδρο Αρείου Πάγου, Αντώνιο Αθηναίο, Σαράντη Δρινέα, Χριστόφορο Κοσμίδη και Νικόλαο Τρούσα, Αρεοπαγίτες.

ΣΥΝΗΛΘΕ σε δημόσια συνεδρίαση στο Κατάστημά του στις 23 Νοεμβρίου 2010, με την παρουσία και της γραμματέως Μαριάννας Νίκου, για να δικάσει την υπόθεση μεταξύ:

Της ανααιρεσείουσας: Μ. Α. του Σ., κατοίκου Παραστάθηκε με τον πληρεξούσιο δικηγόρο της Κωνσταντίνο Ρήγο.

Της αναηρεσίβλητης: Ανώνυμης Εταιρείας με την επωνυμία "ΜΥΘΟΣ ΖΥΘΟΠΟΙΪΑ Α.Ε", η οποία εδρεύει στην Βιομηχανική Περιοχή ... και εκπροσωπείται νόμιμα. Εκπροσωπήθηκε από τον πληρεξούσιο δικηγόρο της Παναγιώτη Κομματά.

Η ένδικη διαφορά άρχισε με την από 7-1-2005 αγωγή της ήδη ανααιρεσείουσας, που κατατέθηκε στο Μονομελές Πρωτοδικείο Αθηνών. Εκδόθηκε η 1008/2007 απόφαση του ίδιου Δικαστηρίου και η 2619/2009 του Εφετείου Αθηνών. Την αναίρεση της τελευταίας απόφασης ζητάει η ανααιρεσείουσα με την από 21-4-2010 αίτησή της.

Κατά τη συζήτηση της αίτησης αυτής, που εκφωνήθηκε από το πινάκιο, οι διάδικοι παραστάθηκαν όπως σημειώνεται πιο πάνω. Ο εισηγητής Αρεοπαγίτης Σαράντης

Δρινέας ανέγνωσε την από 12-11-2010 έκθεσή του, με την οποία εισηγήθηκε την παραδοχή του πρώτου και δεύτερου λόγων αναιρέσεως κατά τα διαλαμβανόμενα στο σκεπτικό της εισήγησης και την απόρριψη των λοιπών λόγων αναίρεσης. Ο πληρεξούσιος της αναιρεσιβλήτου ζήτησε την παραδοχή της αίτησης αναίρεσης, ο πληρεξούσιος της αναιρεσιβλήτου την απόρριψη της και καθένας δε την καταδίκη του αντιδίκου μέρους στη δικαστική δαπάνη.

ΣΚΕΦΘΗΚΕ ΣΥΜΦΩΝΑ ΜΕ ΤΟ ΝΟΜΟ

Επειδή από τα άρθρ. 669 παρ. 2 ΑΚ, 1 του Ν. 2112/1920 και 1 και 5 Ν. 3198/1955 προκύπτει ότι η καταγγελία της συμβάσεως εργασίας αορίστου χρόνου είναι μονομερής αναιτιώδης δικαιοπραξία και συνεπώς το κύρος αυτής δεν εξαρτάται από την ύπαρξη ή την ελαττωματικότητα της αιτίας για την οποία έγινε, αλλά αποτελεί δικαίωμα του εργοδότη και του εργαζομένου. Η άσκηση όμως του δικαιώματος αυτού, όπως και κάθε δικαιώματος, υπόκειται στον περιορισμό του άρθρου 281 ΑΚ, δηλαδή της υπερβάσεως των ορίων που επιβάλλει η καλή πίστη ή τα χρηστά ήθη ή ο κοινωνικός και οικονομικός σκοπός του δικαιώματος, η υπέρβαση δε των ορίων αυτών καθιστά άκυρη την καταγγελία σύμφωνα με τα άρθρα 174 και 180 ΑΚ. Εξάλλου, η καταγγελία της συμβάσεως εργασίας από τον εργοδότη είναι άκυρη, ως καταχρηστική, όταν υπαγορεύεται από ταπεινά ελατήρια που δεν εξυπηρετούν τον σκοπό του δικαιώματος, όπως συμβαίνει στις περιπτώσεις που η καταγγελία οφείλεται σε εμπάθεια, μίσος ή έχθρα ή σε λόγους εκδικήσεως, συνεπεία προηγηθείσας νόμιμης, αλλά μη αρεστής στον εργοδότη συμπεριφοράς του εργαζομένου, ή όταν γίνεται για οικονομοτεχνικούς λόγους, δηλαδή για την αναδιοργάνωση της επιχείρησης του εργοδότη που καθιστά αναγκαία τη μείωση του προσωπικού, εφόσον οι λόγοι αυτοί είναι προσχηματικοί και υποκρύπτουν πράγματι μίσος, εμπάθεια ή κακοβουλία ή όταν είναι πραγματικοί αλλά δεν έγινε επιλογή των απολυομένων με αντικειμενικά κριτήρια (υπηρεσιακά ή κοινωνικά). Δεν συντρέχει, όμως, περίπτωση καταχρηστικής καταγγελίας όταν δεν υπάρχει για αυτή κάποια αιτία, αφού, εν όψει των όσων εκτέθηκαν για τον αναιτιώδη χαρακτήρα της καταγγελίας και την άσκηση αυτής καθ' υπέρβαση των ορίων του άρθρου 281 ΑΚ, για να θεωρηθεί η καταγγελία άκυρη ως καταχρηστική, δεν αρκεί ότι οι λόγοι που επικαλέσθηκε για αυτήν ο εργοδότης ήταν αναληθείς ή ότι δεν υπήρχε καμμία εμφανής αιτία, αλλά απαιτείται η καταγγελία να οφείλεται σε συγκεκριμένους λόγους που πρέπει να επικαλεσθεί και να αποδείξει ο εργαζόμενος εξ αιτίας των οποίων η

άσκηση του σχετικού δικαιώματος του εργοδότη υπερβαίνει προφανώς τα όρια που επιβάλλει το άρθρο 281 ΑΚ. Περαιτέρω, επί αγωγής που έχει ως αυτοτελές αίτημα την αναγνώριση της ακυρότητας της καταγγελίας της σύμβασης εργασίας, πρέπει κατά το άρθρ. 216 του Κ.Πολ.Δ. για το ορισμένο αυτής να εκτίθενται στο δικόγραφό της με πληρότητα και σαφήνεια τα περιστατικά που θεμελιώνουν την ακυρότητα. Έτσι, στο δικόγραφο της αγωγής στην οποία ως λόγος ακυρότητας της καταγγελίας της εργασιακής συμβάσεως προβάλλεται η καταχρηστική εκ μέρους του εργοδότη άσκηση του σχετικού δικαιώματός του, πρέπει να διαλαμβάνονται περιστατικά από τα οποία, αληθή υποτιθέμενα, να συνάγεται ότι η άσκηση υπό τις συγκεκριμένες συνθήκες του δικαιώματος υπερβαίνει προφανώς τα αξιολογικά όρια του άρθρ. 281 του ΑΚ. Τέλος, η νομική αοριστία της αγωγής, η συνδεόμενη δηλαδή με τη νομική εκτίμηση του εφαρμοστέου κανόνα ουσιαστικού δικαίου, ελέγχεται ως παραβίαση από το άρθρ. 559 αρ. 1 του Κ.Πολ.Δ., αν το δικαστήριο για τον σχηματισμό της κρίσης του για τη νομική επάρκεια της αγωγής αξίωσε περισσότερα στοιχεία από όσα απαιτεί ο νόμος για τη θεμελίωση του δικαιώματος ή αρκέσθηκε σε λιγότερα, κρίνοντας αντίστοιχα νόμιμη ή μη στηριζόμενη στον νόμο την αγωγή. Αντίθετα η ποσοτική ή ποιοτική αοριστία της αγωγής ελέγχεται ως παραβίαση από τους αρ. 8 και 14 του άρθρ. 559 του Κ.Πολ.Δ. Έτσι, το ορισμένο ή αόριστο της αγωγής ως προς την έκθεση σε αυτή των πραγματικών περιστατικών που απαρτίζουν την ιστορική της αιτία εκτιμά κυριαρχικώς το δικαστήριο της ουσίας και δεν υπόκειται κατά τούτο η απόφαση σε αναιρετικό έλεγχο, εκτός αν αυτό έκρινε ορισμένη την αγωγή λαμβάνοντας υπόψη γεγονότα μη διαλαμβανόμενα σε αυτήν που ασκούν ουσιώδη επίδραση στην κρίση περί του νόμου βασίμου της ή αντίθετα έκρινε αόριστη την αγωγή, διότι δεν έλαβε υπόψη τέτοια γεγονότα, αν και διαλαμβάνονταν σε αυτήν, οπότε μπορούν να θεμελιωθούν οι από τους αρ. 8 ή 14 λόγοι αναιρέσεως. Στην προκείμενη περίπτωση, όπως προκύπτει από το δικόγραφο της ένδικης αγωγής, το περιεχόμενο της οποίας παραδεκτώς επισκοπεί ο Άρειος Πάγος, κατ' άρθρ. 561 § 2 του Κ.Πολ.Δ., η ενάγουσα και ήδη αναιρεσείουσα, εκθέτει ότι προσλήφθηκε την 9-3-1976 από την εταιρεία του ομίλου "ΜΠΟΥΤΑΡΗ" με την επωνυμία "Α. ΚΑΜΠΑΣ Α.Ε." με σύμβαση εξαρτημένης εργασίας αόριστου χρόνου και στη συνέχεια κατόπιν διαδοχικών μεταβιβάσεων της επιχείρησης απασχολήθηκε από την εναγομένη και ήδη αναιρεσίβλητη εταιρεία, η οποία υπεισήλθε νομίμως στα εκ της ατομικής της εργασιακής σχέσεως δικαιώματα και υποχρεώσεις από 1-1-2001, ως υπεύθυνη τηλεφωνικού κέντρου αντί μηνιαίων αποδοχών που ανέρχονταν κατά μήνα Οκτώβριο

του 2004 στο ποσό των 1.145 ευρώ μηνιαίως. Την 25-10-2004 η αναιρεσίβλητη κατήγγειλε εγγράφως τη σύμβασή της και της κατέβαλε τη νόμιμη αποζημίωση. Η καταγγελία αυτή όμως είναι άκυρη ως καταχρηστική, διότι έγινε από εμπάθεια των προστηθέντων οργάνων της εργοδότης εταιρείας προς το πρόσωπο της αναιρεσείουσας για τους ακόλουθους λόγους: Τον Αύγουστο του έτους 2003 προσλήφθηκε στην αναιρεσίβλητη ως Διευθυντής Προσωπικού ο Γ. Κ., ο οποίος από την αρχή της παρουσίας του στην εταιρεία εκδήλωσε απέναντί της μια ιδιότυπη και διαφορετική από τη συνηθισμένη σε χώρους εργασίας υπηρεσιακή συμπεριφορά. Συγκεκριμένα, την προσέγγισε εξ αρχής και την αντιμετώπιζε με υπερβολικά "φιλικό" τρόπο και με άκρως κολακευτικά, καθημερινώς, σχόλια για την παρουσία της ως γυναίκα και κυρίως για την εξωτερική εμφάνισή της. Σε καθημερινή βάση και πολλές φορές ημερησίως με διάφορα προσχήματα προσερχόταν στον χώρο εργασίας της, που ήταν σε απόσταση 15 μ. από το γραφείο του και με τη συμπεριφορά του και τη φυσική παρουσία του προσπαθούσε να έχει συνεχή επικοινωνία μαζί της, τονίζοντας την παρουσία του αλλά και τη θέση του στην ιεραρχία της εταιρείας, χωρίς να υφίστανται αντικειμενικοί υπηρεσιακοί λόγοι. Η διαρκής παρουσία και οι συνεχείς κολακευτικοί χαρακτηρισμοί του προϊσταμένου της έφεραν την αναιρεσείουσα πολλές φορές σε δύσκολη θέση και αμηχανία, λόγω της καθημερινής τους συχνότητας, ξέφευγαν από τα όρια της ευγένειας ή της συναδελφικότητας και χωρίς να αγγίζουν τα όρια της προσβολής της ανθρωπίνης αξιοπρέπειας, της δημιουργούσαν έντονο πρόβλημα επικοινωνίας και ανασφάλειας, αφού η συμπεριφορά του αφενός δεν αφορούσε την εργασία της και αφετέρου την έκαμε να ενεργεί ως αμυνόμενη σε διαρκή πίεση και πάντως της αποσπούσε αναίτια και χωρίς να το επιθυμεί το ενδιαφέρον από την εργασία της, ενώ παράλληλα αποτέλεσε αφορμή για δημιουργία ψιθύρων και σχολίων από συναδέλφους που είχαν αντιληφθεί τον Γ. Κ. να της απευθύνει φιλοφρονήσεις. Λόγω της σοβαρότατης ψυχολογικής πίεσης που αισθανόταν και του ισχυρότατου εργασιακού στρες και ευρισκόμενη σε αδιέξοδο, εξομολογήθηκε την κατάστασή της στον σύζυγό της και στο οικογενειακό της περιβάλλον, οι οποίοι έδειξαν κατανόηση και με τον σύζυγό της αποφάσισαν να μη διαμαρτυρηθούν στη διοίκηση της εταιρείας αλλά να παραμείνει αφοσιωμένη στα υπηρεσιακά της καθήκοντα. Περί τα μέσα Οκτωβρίου 2003 κατέστησε σαφές με ευπρεπή αλλά κατηγορηματικό τρόπο στον Δ/ντη Προσωπικού ότι το μόνο που την ενδιαφέρει είναι η οικογένεια και η εργασία της και τίποτε άλλο. Έκτοτε ο τελευταίος άλλαξε συμπεριφορά απέναντί της και άρχισε να δημιουργεί αδικαιολόγητα διάφορα

προβλήματα κατά την άσκηση των καθηκόντων της και να την αντιμετωπίζει με τρόπο εχθρικό και προσβλητικό. Ήταν προφανές ότι η αιτία της αλλαγής αυτής στη συμπεριφορά του οφειλόταν σε εμπάθεια απέναντί της λόγω της απόρριψης και απόκρουσης του "ενδιαφέροντός" του. Έτσι, στις 26-1-2004, λόγω δεκαπεντάλεπτης καθυστέρησης εξαιτίας οικογενειακού της προβλήματος την κάλεσε σε απολογία και την υποχρέωσε να υπογράψει έγγραφη δήλωση, σαν να επρόκειτο για σοβαρότατο πειθαρχικό παράπτωμα. Κατά μήνα Μάιο του 2004 η αναιρεσεύουσα αναγκάστηκε να απευθυνθεί στον Πρόεδρο του Δ.Σ. της αναιρεσίβλητης Κ. Μ., στον οποίο ανέφερε τα προεκτεθέντα και ζήτησε την προστασία του. Ο τελευταίος την καθυσύχασε και τη διαβεβαίωσε κατηγορηματικά ότι δεν υπάρχει κανένα πρόβλημα με την εργασία της και γενικότερα με την παρουσία της στην εταιρεία και ότι θα προβεί σε συστάσεις στον Γ. Κ.. Η προφορική αναφορά της αναιρεσεύουσας στον Πρόεδρο του Δ.Σ. και οι συστάσεις που αυτός του απηύθυνε εξόργισαν τον Διευθυντή Προσωπικού, ο οποίος έπαψε να την ενοχλεί αλλά ανέμενε την κατάλληλη ευκαιρία για να εκδηλώσει την εμπάθειά του προς το πρόσωπό της και αυτό συνέβη ευθύς μόλις η πλειοψηφία των μετοχών περιήλθε σε Αγγλική εταιρεία και ως Γενικός Δ/ντης τοποθετήθηκε ο Ι. Κ., οπότε ο Δ/ντης Προσωπικού, αφού δεν του ήταν αρεστή και επιθυμούσε την άμεση αποπομπή της από την εταιρεία, ο ίδιος εισηγήθηκε στον Γενικό Διευθυντή την απόλυσή της, που πραγματοποιήθηκε στις 25-10-2004. Η απόλυσή της δηλαδή έγινε εξαιτίας της εμπάθειας του προαναφερθέντος οργάνου της αναιρεσίβλητης, καθόσον δεν του ήταν αρεστή εξαιτίας της προσπάθειας που κατέβαλε για να διαφυλάξει την ηθική της υπόσταση και ζητούσε, εκτός άλλων, να αναγνωρισθεί η ακυρότητα της καταγγελίας ως καταχρηστικής, διότι αντιβαίνει προφανώς στα αξιολογικά κριτήρια του άρθρ. 281 του ΑΚ. Με το πιο πάνω περιεχόμενο και αίτημα η αγωγή της αναιρεσεύουσας είναι (νομικά) ορισμένη, αφού περιέχονται σε αυτή όλα τα απαιτούμενα από τις οικείες διατάξεις στοιχεία για τη θεμελίωση του αγωγικού αιτήματος περί αναγνώρισεως της ακυρότητας της καταγγελίας ως καταχρηστικής, οφειλομένης σε εμπάθεια των προστηθέντων οργάνων της αναιρεσίβλητης προς το πρόσωπό της. Το Εφετείο, αφού δίκασε την έφεση που άσκησε η αναιρεσίβλητη κατά της πρωτόδικης απόφασης, με την οποία είχε γίνει δεκτή η αγωγή της αναιρεσεύουσας κατά το μέρος που επικαλείτο την ακυρότητα της καταγγελίας της συμβάσεως εργασίας της λόγω καταχρηστικότητας συνισταμένης σε εμπάθεια ("εχθρότητα") του Δ/ντη Προσωπικού της αναιρεσίβλητης προς το πρόσωπό της, δέχθηκε ότι η αγωγή δεν είναι νόμιμη, διότι τα επικαλούμενα περιστατικά και

ειδικότερα ότι "η καταγγελία της ατομικής της σύμβασης εργασίας είναι καταχρηστική και άκυρη, διότι έγινε παρότι αυτή ήταν η πλέον έμπειρη και ικανή υπάλληλος της εναγομένης και παρότι με συνέπεια και ευσυνειδησία ανελλιπώς πρόσφερε τις υπηρεσίες της χωρίς την παραμικρή διαμαρτυρία για την ποιότητα και ποσότητα της εργασίας της ... πλην όμως διότι δεν ήταν συμπαθής στον Διευθυντή Προσωπικού της εναγομένης Γ. Κ., ο οποίος ανεπιτυχώς είχε προσπαθήσει να την προσεγγίσει με υπερβολικά "φιλικό" τρόπο, χωρίς όμως να προσβάλλει την ανθρώπινη αξιοπρέπεια της, με αποτέλεσμα να της δημιουργηθεί έντονο πρόβλημα επικοινωνίας και ανασφάλειας, το οποίο την αποσπούσε αναίτια και δίχως να το επιθυμεί από το ενδιαφέρον για την εργασία της" και αληθή υποτιθέμενα, "ενόψει του ειδικότερου περιεχομένου τους για την έλλειψη οποιασδήποτε εμφανούς και δικαιολογημένης αιτίας (για την καταγγελία της συμβάσεως εργασίας) και ελλείπει ισχυρισμού της περί σεξουαλικής παρενοχλήσεως από το ανωτέρω κατονομαζόμενο διευθυντικό στέλεχος και εντεταλμένο όργανο της εναγόμενης ανώνυμης εταιρείας, δεν περιάγουν την αντίστοιχη εργοδοτική συμπεριφορά της τελευταίας σε υπέρβαση και μάλιστα προφανή προς την καλή πίστη, τα χρηστά ήθη και τον κοινωνικοοικονομικό σκοπό για τον οποίο αναγνωρίζεται από την έννομη τάξη το σχετικό αυτής δικαίωμα". Έτσι που έκρινε το Εφετείο παραβίασε ευθέως τη διάταξη του άρθρ. 281 του ΑΚ, αξιώνοντας για τη νομική βασιμότητα της αγωγής, με την οποία η ακυρότητα της καταγγελίας ως καταχρηστικής θεμελιωνόταν σε εμπάθεια και έχθρα του προστηθέντος οργάνου της εργοδότης εταιρείας, περισσότερα στοιχεία, όπως εκείνο της σεξουαλικής παρενόχλησης. Επομένως, οι ενιαίως εξεταζόμενοι πρώτος κατά τα υπό στοιχ. Α-Δ μέρη αυτού και δεύτερος λόγοι αναιρέσεως, αληθώς από τον αρ. 1 του άρθρ. 559 του ΚΠολΔ, με τους οποίους αποδίδεται στην προσβαλλόμενη απόφαση η παραπάνω πλημμέλεια, είναι βάσιμοι. Κατ' ακολουθίαν, πρέπει να αναιρεθεί η προσβαλλόμενη απόφαση και να παραπεμφθεί η υπόθεση για περαιτέρω εκδίκαση στο ίδιο Δικαστήριο, του οποίου είναι δυνατή η συγκρότηση από άλλους δικαστές (άρθρ. 580 παρ. 3 του ΚΠολΔ).

ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΛΟΓΟΥΣ ΑΥΤΟΥΣ

Αναιρεί την 2619/2009 απόφαση του Εφετείου Αθηνών.

Παραπέμπει την υπόθεση για περαιτέρω εκδίκαση στο ίδιο Δικαστήριο συγκροτούμενο από άλλους δικαστές.

Καταδικάζει την αναιρεσίβλητη στα δικαστικά έξοδα της αναιρεσείουσας, τα οποία ορίζει σε δύο χιλιάδες τριακόσια (2.300) ευρώ.

Κρίθηκε και αποφασίσθηκε στην Αθήνα στις 13 Δεκεμβρίου 2010. Και

Δημοσιεύθηκε στην Αθήνα σε δημόσια συνεδρίαση στο ακροατήριό του στις 18 Ιανουαρίου 2011.

Ο ΑΝΤΙΠΡΟΕΔΡΟΣ Η ΓΡΑΜΜΑΤΕΑΣ